

NOUL COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ

NOTE. CORELAȚII. EXPLICAȚII

Titlul preliminar. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și principiile fundamentale ale procesului civil

(...)

Capitolul II. Principiile fundamentale ale procesului civil

(...)

Art. 22. Rolul judecătorului în aflarea adevărului. (1) Judecătorul soluționează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.

(2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. În acest scop, cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care părțile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicații, oral sau în scris, să pună în dezbateră acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc.

(3) Judecătorul poate dispune introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii. Persoanele astfel introduse în cauză vor avea posibilitatea, după caz, de a renunța la judecată sau la dreptul pretins, de a achiesa la pretențiile reclamantului ori de a pune capăt procesului printr-o tranzacție.

(4) Judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecății, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă.

(5) Cu toate acestea, judecătorul nu poate schimba denumirea sau temeiul juridic în cazul în care părțile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică și motivele de drept asupra cărora au înțeles să

Textul articolului din Noul Cod de procedură civilă este redat în forma sa republicată.

limiteze dezbaterile, dacă astfel nu se încalcă drepturile sau interesele legitime ale altora.

(6) Judecătorul trebuie să se pronunțe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără însă a depăși limitele investiției, în afară de cazurile în care legea ar dispune altfel.

(7) Ori de câte ori legea îl rezervă judecătorului puterea de apreciere sau îl cere să țină seama de toate circumstanțele cauzei, judecătorul va ține seama, între altele, de principiile generale ale dreptului, de cerințele echității și de buna-credință.

Trimiterile sunt făcute la legislația anterioară pentru a facilita valorificarea jurisprudenței și a doctrinei anterioare, acolo unde prevederile sunt asemănătoare.

— **Corelații cu legislația anterioară:** art. 84, 129 C.proc.civ. din 1865.

Corelații cu legislația în vigoare: art. 5, 9, 12, 77, 78, 391 NCPC; art. 1 alin. (2) NCC.

Corelații cu alte articole din Noul Cod de procedură civilă, Legea de punere în aplicare a acestuia, precum și alte acte normative incidente și în vigoare, la care se face trimitere în interiorul Notelor și al Explicațiilor.

Note și Explicații. Prin alin. (1), art. 22 NCPC stabilește în sarcina instanței de judecată obligația de a identifica normele de drept aplicabile cauzei deduse judecării. Ca o consecință firească a acestei obligații, în baza prevederilor alin. (4), instanța poate să recalifice actele sau faptele părților, indiferent dacă părțile le-au dat o altă denumire. Este extrem de interesant de observat că, față de vechea reglementare din art. 84 C.proc.civ. din 1865, care permitea exclusiv recalificarea juridică a actelor deduse judecării, noua reglementare permite inclusiv recalificarea faptelor. Instanța de judecată poate **recalifica actele sau faptele părților** numai după ce va pune în discuția lor aspectele care o determină să se gândească la această posibilitate.

În ipoteza în care instanța de judecată, după punerea în discuție a recalificării juridice, constată că părțile nu doresc o asemenea recalificare și își exprimă în mod expres **dezacordul în legătură cu recalificarea** denumirii sau a temeiului juridic al acțiunii, va fi obligată să se abțină de la recalificarea pusă în discuție. Din modul de redactare a alin. (5) s-ar putea înțelege că, pentru a avea efect, opoziția la recalificarea juridică trebuie să fie făcută de ambele părți pentru a împiedica instanța să recalifice denumirea sau temeiul legal. Cu toate acestea, din moment ce textul legal face vorbire despre acordul expres în legătură cu drepturile de care părțile pot dispune, rezultă că cel care face o cerere în fața instanței de judecată va avea dreptul și, implicit, posibilitatea să se opună la recalificarea denumirii sau a temeiului de drept, nefiind necesar acordul părții adverse.

De la această regulă, textul alin. (5) stabilește o excepție, și anume în acele situații în care instanța consideră că, în lipsa recalificării datorată opunerii părților, **ar fi afectate drepturile terților**. În această situație, rolul activ al instanței de judecată și principiul aflării adevărului prevalează în fața principiului disponibilității. Trebuie subliniat faptul că, pentru a trece peste opoziția părților în legătură cu recalificarea

denumirii și a temeiului de drept al actelor de procedură, instanța trebuie să-și sprijine hotărârea pe probe care demonstrează în mod univoc lezarea drepturilor terților.

Tot o excepție de la principiul disponibilității este reglementată de alin. (3) care, cu titlu de noutate față de vechea reglementare, permite instanței de judecată, **din oficiu, introducerea în cauză a altor persoane**, prin procedura instituită de art. 77-78 NCPC. Persoanele astfel introduse în cauză vor avea dreptul, după caz, să renunțe la judecată sau la dreptul pretins, să achieseze la pretențiile reclamantului sau să încheie o tranzacție.

Instanța este datoare să-și exercite **rolul activ în aflarea adevărului**, să ordone probe și să ceară explicații suplimentare. Acest principiu fundamental poate fi folosit de părți, în cazul în care, din anumite cauze, a operat decăderea din dreptul de a mai propune probe. În baza alin. (2), o parte va putea solicita instanței de judecată ca, în baza rolului activ și a principiului aflării adevărului, să dispună administrarea anumitor probe. Această regulă face ca rolul activ al instanței să fie un drept, iar nu o obligație, deoarece, în lipsa unei sancțiuni, instanța de judecată își poate sau nu manifesta rolul activ.

Principiul disponibilității față de obiectul dedus judecății este reglementat în alin. (6), în baza acestuia judecătorul fiind dator să se pronunțe asupra tuturor aspectelor cerute și, totodată, trebuind să se abțină să depășească limitele competențelor cu care a fost investit. Această normă, reglementată inclusiv în art. 9 NCPC, are menirea de a sublinia preeminența principiului disponibilității față de cel al rolului activ al instanței de judecată, conform celor dezbătute în comentariul de la art. 9 NCPC. Textul alin. (6) indică posibilitatea legiuitorului de a stabili în sarcina instanței obligația de a se pronunța, în anumite materii, și asupra unor aspecte cu care părțile nu au investit instanța de judecată, fără a se considera, în acest mod, că este încălcat principiul disponibilității. Cu titlu de exemplu, indicăm obligația instanței, în procesele de divorț, de a se pronunța asupra numelui soților sau asupra încredințării minorului, indiferent dacă părțile au cerut sau nu acest lucru (art. 907 NCPC).

Alin. (7) reia reglementarea de la art. 5 alin. (3) NCPC, obligând instanța de judecată, acolo unde legea îi rezervă judecătorului **putere de apreciere**, cerându-i să țină seama de toate circumstanțele cauzei – să aibă în vedere și principiile generale ale dreptului, la care face trimitere inclusiv art. 1 alin. (2) NCC [principiul asigurării bazelor legale de funcționare a statului, principiul libertății și al legalității, principiul responsabilității, principiul echității și al justiției (*A. Dimitriu, în Colectiv, Noul Cod civil, Note. Corelații. Explicații, Ed. C.H. Beck, București, 2011, www.legalis.ro*)] – de cerințele echității (definiția dată în comentariul art. 5 NCPC) și de buna-credință (definită de art. 12 NCPC).

Notele și Explicațiile sunt împărțite pe paragrafe, fiecare paragraf reprezentând un argument, o idee sau o concluzie în legătură cu modalitatea în care poate fi interpretat textul de lege.

În interiorul Notelor și al Explicațiilor sunt evidențiate prin bold cuvintele-cheie din structura paragrafelor, ce se regăsesc, de altfel, și în indexul de la sfârșitul cărții.

Trimiteri la Notele și Explicațiile altor articole din Noul Cod de procedură civilă.